

שנאת האוניברסיטאות

16.7.2009 | 07:06 רם פרוטט

>> מי שעוקב אחר הטיפול העיתונאי במערכת החינוך וההשכלה הגבוהה בישראל, לא יכול שלא להשתומם לנוכח פרדוקס בלתי מוסבר.

מערכת החינוך סופגת בכל שנה מהלומה נוספת כשמוערכים הישגיה בזירה העולמית. בכל מדד, החל מהבנת הנקרא ועד למדעים, מידרדרת ישראל אופן רציף למקומות האחרונים. ואולם לעומת מערכת החינוך, לאוניברסיטאות נקשרים מדי שנה כתרם. דירוגן בעולם עולה, חוקריהן זוכים בפרסי נובל והשפעת מחקרם על עמיתיהם מחו"ל גוברת והולכת.

והנה הפרדוקס: היה ניתן לחשוב שהישגים שכאלה יגרמו לתחושת גאווה וסיפוק, אך מסתבר שאוניברסיטאות ישראל מרשימות בהישגיהן רק אחרים. ככל שהן זוכות להכרה והוקרה בעולם, כך גוברת ההשתלחות נגדן בישראל. ב"הארץ" וב-TheMarker ממחזרים את הטענה השדופה על "אי עמידה בחובות הוראה, אשר עולה 114 מיליון שקל" ("מהפכת התרבות של מאו באוניברסיטאות", 29.6, TheMarker), לאחר שכבר הובהר השכם והערב כי משכורתו של חוקר באוניברסיטה אינה משולמת לו בגין שש שעות הוראה - טיפה בים בעומס עבודתו, אלא בגין הדרכת תלמידי מחקר, עשרות שעות מחקר במעבדה, או בגין ישיבות ארוכות בוועדות אקדמיות. באותה רוח שוב ממוחזרת הטענה כי "בכירי האוניברסיטאות השיגו לעצמם - ולא לחוקרים ומרצים צעירים תוספות שכר" ("הארץ", 2.7), למרות שמערכת "הארץ" יודעת היטב כי מדובר בפיצוי שחיקה ולא בתוספות שכר, וכי הפיצוי שבו מדובר ניתן לחוקרים צעירים כמו לבכירים, מדרגת מרצה ועד פרופסור מן המניין.

לא העובדות ממלאות תפקיד במלחמה הזו. לו מדובר היה בעובדות היו מתכבדים כתבי הכלכלה ונכנסים לפרטים. והפרטים הרלוונטיים אינם קשורים במשכורתו של בכיר או בנסיעה מיותרת של מנכ"ל אלמוני מאוניברסיטה אלמונית. הפרטים הרלוונטיים עוסקים בתשומות ובתפוקות: כמה מיליארדי שקלים קוצצו מתקציבי ההשכלה הגבוהה בעשור האחרון, מהי ההשקעה הממוצעת באוניברסיטאות לעומת מדינות אחרות, מהי רמתם המדעית של מוסדות המחקר בישראל, מהו דירוגם העולמי וכמה סטודנטים הן מכשירים.

העיתונות אינה בודדה במערכה הזו. אליה מצטרפים פקידי האוצר וח"כים שמציעים דרכים כיצד לקצר את ימי התרנגולת שמטילה להם ביצי זהב. על החופש האקדמי הם מלינים, ומציעים להמיר אותו בפיקוח מטעמם. כאן המקום להזכיר כי החופש האקדמי הביא לישראל, למשל, את תעשיית ההיי-טק. כל אלה אינם מתת שמים, הם תולדה של עבודת נמלים, וכל אלה נמצאים כיום בסכנה.

המשבר שפוקד כיום את האוניברסיטאות הוא תולדה של הרעבה מתמשכת ומכוונת של עשור. ועדת שוחט שעסקה במקורות המשבר, הבהירה זאת בלשון בהירה בטרם נגזז הדו"ח שפירסמה. לכן, לא מנהיגות חסרה לאוניברסיטאות בישראל - חסר להן חמצן.

הכותב הוא פרופסור במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית